

การรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย Sexual Literacy of Adolescent in Thai Society

ดร.ฐิยาพร กันตารณวัฒน์*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความหมายของการรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่น อธิบายคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันเรื่องเพศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม และกลุ่มวัยรุ่น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย

ผลการศึกษา พบว่า “การรู้เท่าทันเรื่องเพศ” หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ เข้าใจ ตนเองและผู้อื่น เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของช่วงวัย ยอมรับความหลากหลายของวิถีชีวิตทางเพศและสัมพันธ์ทางเพศ เรียนรู้เรื่องเพศอย่างเหมาะสม เลือกใช้ชีวิต ข้อมูล ข่าวสาร จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึง ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ดูแลสุขภาพทางเพศ รู้จักป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถตัดสินใจอย่างมีสติ พร้อมรับผิดชอบผลที่ตามมา รวมทั้งจัดการกับปัญหาและปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ สำหรับคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศในวัยรุ่น คือ ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศใน 4 ด้าน อันประกอบด้วย ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ด้านความสามารถในการเผชิญปัญหา และด้านความสามารถในการปรับตัวฟื้นคืน ส่วนแนวทางการพัฒนาเพื่อ

* อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
E-mail: workau@gmail.com

เสริมสร้างการรู้เท่าทันเรื่องเพศจะเน้นการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นเป็นหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการคิด และกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

คำสำคัญ : การรู้เท่าทันเรื่องเพศ วัยรุ่น เพศศึกษา การเผชิญปัญหา การปรับตัวฟื้นคืน

Abstract

This research aimed to find meaning of sexual literacy, to describe the characteristics person on sexual literacy and proposed the guidelines to develop the enhancement of sexual literacy. This research was used qualitative research method. The researcher collected data by the documents study, structured interview for in-depth interview. Key informants were divided into two group: 1) people with knowledge specialization and the operation involved adolescents 2) adolescents. The data were analyzed by content analysis and analytic induction.

The results showed that sexual literacy means perceiving and understanding yourself and others about physical, mental and emotional changes naturally, accepting sexual diversity and sexual relationships, proper learning about sex, selecting appropriate sexual media and information from various sources with judgment, promoting sexual healthcare behavior, preventing from risks of unsafe sex, having self-esteem, making a decision consciously, preparing to take responsibilities for any consequences from their sexual behaviors, including abilities for solving problems and adapting with possible situations. For characteristics of the sexual literacy persons, there are totally four aspects as followed:

knowledge, understanding and cognitive, knowledge implementation, adversity and resilience. The proposed guidelines for enhancing sexual literacy will emphasize on adolescent learning participation in two activities, which are thinking processes development activity and creating relationship and interaction skill activity.

Key words: sexual literacy, adolescent, sexual education, adversity, resilience

บทคัดย่อ

วัยรุ่นเป็นวัยที่สนใจในตนเอง อยากรู้ว่าตนเองคือใคร ซึ่งพวกเขาจะต้องมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นให้ได้ รวมถึงต้องมีความเข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และถ้าเด็กวัยนี้สามารถจะตอบคำถามว่าตนคือใคร ก็จะไม่มีปัญหาการปรับตัว จะมีความคิดเป็นของตนเอง และไม่ตามอย่างเพื่อนในทางที่ผิด (สุรงค์ โค้วตระกูล, 2556:88) แต่ในความเป็นจริงนั้น เราปฏิเสธไม่ได้ว่าช่วงวัยรุ่นต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเองในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และความรู้สึก ซึ่งทำให้วัยรุ่นนี้ต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เพื่อที่จะเผชิญปัญหาที่เข้ามา ประกอบกับในสภาพสังคมปัจจุบันที่วัยรุ่นต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ มากมาย ความเสี่ยงในด้านสุขภาพอันเกิดจากปัจจัยเสี่ยงของพฤติกรรมของวัยรุ่นเอง การไม่รู้จักความรักอย่างแท้จริง ความหลงต่อวัตถุและสิ่งล่อลวงต่าง ๆ โดยไม่ได้ยั้งคิด และการปล่อยอารมณ์ของตนเองให้เป็นไปตามธรรมชาติโดยขาดการควบคุม ล้วนเป็นผลให้วัยรุ่นต้องประสบกับปัญหาในเรื่องเพศ

เนื่องจากข้อมูลสถิติและรายงานวิจัย ชี้ว่า วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาชีวิตจากพฤติกรรมทางเพศของตนเอง วัยรุ่นไทยทั้งชายและหญิงเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเข้าสู่วัยรุ่น และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคและมีปัญหาสุขภาพ เช่น การที่วัยรุ่น

มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ ไม่ใช่ถุงยางอนามัยหรือ ไม่ใช่วิธีคุมกำเนิดอื่น ๆ ทำให้วัยรุ่นไทยมีอัตราการคลอดที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยที่ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ นอกจากการ ตั้งครรภ์แล้วยังพบโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่น เช่น เอชไอวีและเอชพีวี (human papillomavirus, HPV) เป็นต้น (Kanato and Saranrittichai 2006; Chantrapanichkul and Chawanpaiboon 2013) ซึ่งการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ (unintended pregnancy) ของวัยรุ่น มีความเกี่ยวข้องกับทั้งตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นปัญหา และทำให้เกิดผลกระทบในหลากหลายมิติ เช่น พฤติกรรม สุขภาพ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดจากการที่วัยรุ่นเรียนรู้เรื่องเพศอย่างไม่เหมาะสม เพราะมักเป็นการเรียนรู้จากเพื่อนในวัยเดียวกัน และสื่อต่าง ๆ ที่ขาดการกลั่นกรองอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการได้รับข้อมูลและความรู้ที่ไม่รอบด้าน ก่อให้เกิดความรู้ ความเชื่อที่ผิด ๆ นอกจากนี้การเปิดรับภาพโป๊ สื่อลามกที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางอินเทอร์เน็ต นิตยสารการ์ตูน วิดีโอนั้นมีผลกระทบต่อพัฒนาการและค่านิยมทางเพศของเยาวชน ทำให้เยาวชนกลายเป็นคนที่มีเพศสัมพันธ์แบบไม่รับผิดชอบ (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. 2547) ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากวัยรุ่นมีการเปิดรับเรื่องเพศมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันกลับไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมทางเพศของตนให้เป็นไปอย่างเหมาะสมก็จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อันเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาอื่น ๆ ต่อไป ดังเห็นได้จากรายงานคณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา ปี 2554 (2554: 21) ที่นำเสนอว่า ปัจจัยที่จะนำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ การที่เด็กทุกคนไม่สามารถได้รับความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างเหมาะสม เนื่องจากเพศศึกษาแบบ รอบด้านยังไม่ครอบคลุมโรงเรียนทุกแห่ง

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐหันมาให้ความสำคัญในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นมากขึ้น อาทิ มีหลักในการศึกษาที่พัฒนาการเรียนรู้เรื่อง “เพศศึกษา” ตามหลักสูตรใหม่ ของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ได้มีการรณรงค์เกี่ยวกับการให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเพศศึกษาที่ถูกต้อง เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีให้กับเยาวชน ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ในการพัฒนาคุณภาพ

คนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555) อีกทั้ง จากการศึกษาวิจัยพบว่า การได้รับความรู้อย่างเป็นทางการ (formal Education) ที่ถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา เหมาะกับวัย จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม ส่งผลให้มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกช้าลง ดังนั้น วัยรุ่นจึงควรมีการแสดงออกทางเพศที่เหมาะสม รู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองจากปัจจัยและสถานการณ์เสี่ยงที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ เพื่อที่จะได้มีชีวิตอย่างสดใสในช่วงวัยรุ่นและเติบโตไปสู่ผู้ใหญ่อย่างมีความสุข

จากข้อมูลสถานการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึก ทำให้ในวัยนี้ทั้งหญิงและชายจะเริ่มมีความสนใจในเพศตรงข้าม รวมทั้งเริ่มเกิดอารมณ์ความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ ร่วมกับบริบททางสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่าย ความหลากหลายของสื่อ รวมถึงมีสื่อจำนวนมากที่ไม่ได้ถูกควบคุมอย่างเหมาะสม ก็สามารถกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดอารมณ์ทางเพศได้ ไม่ว่าจะเป็นตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งอาจจะชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ และแม้ว่าจะมีการส่งเสริมการเรียนรู้ทางเพศศึกษาโดยจัดให้มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้จัดทำขึ้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นลดลงเท่าที่ควร ดังเห็นได้จากรายงานการเฝ้าระวังการแท้งในประเทศไทยปี พ.ศ. 2554 ดำเนินการโดยกรมอนามัย (2555) พบว่า ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาพยาบาลจากการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ใช้การคุมกำเนิดใด ๆ มีสูงถึงร้อยละ 56.2 มีผู้ใช้การคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งร้อยละ 43.8 โดย 1 ใน 3 ของผู้หญิงที่ทำแท้งเป็นวัยรุ่น ทั้งนี้ การตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการถูกละเมิดทางเพศ หญิงวัยรุ่นส่วนหนึ่งอาจผิใจ ถูกบังคับ หรือไม่ได้ตั้งใจมีเพศสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อเรื่องเพศ ตั้งแต่ช่วงก่อนที่วัยรุ่นจะเข้าสู่วัยหนุ่มสาว เพื่อที่จะสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัยรุ่นหญิงที่จะต้องระมัดระวังและดูแลตนเองเป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำเนินชีวิตของตน หากเกิดความผิดพลาดขึ้น ที่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากวัยรุ่น

มาเป็นแม่วัยใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิยาพร กันตารณวัฒน์ (2546) ที่ศึกษาการป้องกันการเสี่ยงทางเพศ โดยให้ความหมายว่า เป็นการปฏิบัติตนของวัยรุ่นที่แสดงเจตนาในการป้องกันการกระทำที่ส่งเสริมให้เกิดความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการเที่ยวสถานเริงรมย์ การไม่ดื่มสุราหรือของมึนเมา การไม่ใช้ยาเสพติด การไม่ดูภาพยนตร์ยั่วยุกามารมณ์ การหลีกเลี่ยงการอยู่ลำพังสองต่อสองกับเพศตรงข้าม การไม่แต่งตัวต้องเพศต้องข้ามในเชิงชู้สาว และการรู้จักหลีกเลี่ยงและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อระบายนารมณ์ทางเพศ ดังนั้น การรู้เท่าทันธรรมชาติและตนเองของวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยการป้องกันและลดปัญหาทางเพศที่เกิดขึ้นได้ แสดงให้เห็นว่าการรู้เท่าทันเรื่องเพศจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่วัยรุ่นพึงมี

จากการศึกษาแนวคิดการรู้เท่าทันนั้น เป็นแนวคิดใหม่ในศตวรรษที่ 21 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแค่ตัวหนังสือในตำราอีกต่อไป เมื่อความรู้สามารถหาได้เพียงใช้เครื่องมือสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลก็สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว โดยสื่อเป็นบริบทแรก ๆ ที่นำแนวคิดการรู้เท่าทันมาใช้ในการมีความรู้ในสื่อ การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์และประเมินสื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญ เรื่องเพศก็เช่นกัน ที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเลือกทำพฤติกรรมที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา แนวคิดการรู้เท่าทันมาปรับใช้ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยเรียกว่า “การรู้เท่าทันเรื่องเพศ (Sexual Literacy)” แต่จากการที่ยังไม่มีผู้นิยามในเรื่องนี้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงต้องการหาความหมายของการรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่น คุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศรวมถึงหาแนวทางส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการรู้เท่าทันเรื่องเพศตามบริบทสังคมไทย เพราะพฤติกรรมทางเพศหรือการแสดงออกทางเพศของวัยรุ่นนั้นเป็นประเด็นที่เป็นลักษณะเฉพาะพื้นที่ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาการมีพฤติกรรมทางเพศไม่ปลอดภัย การตั้งครมที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น มีความแตกต่างกันไปตามบริบทสังคม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้วัยรุ่นมีการรู้เท่าทันเรื่องเพศสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาความหมายของการรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่น
2. เพื่ออธิบายคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันเรื่องเพศ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านวิธีวิทยาการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น แนวคิด ประสบการณ์ รวมถึงแนวทางส่งเสริมพัฒนาของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับการรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนดไว้

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการนำผลของการศึกษาเชิงคุณภาพมาใช้เป็นฐานสำหรับทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้สำหรับการหาความหมายของการรู้เท่าทันในเรื่องเพศของวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงเน้นศึกษาจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ตามมุมมอง ความรู้ และประสบการณ์ของตนตรง ในฐานะผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่หลากหลาย สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ครอบคลุมตรงประเด็น ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออก 2 กลุ่ม อันประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ

ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ รวมถึงกลุ่มผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุข จำนวน 15 ราย และ 2) กลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนปลาย (ช่วงอายุ 18-21 ปี) จำนวน 10 ราย

การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย” เป็นการวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยจะรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งประยุกต์มาจากแนวทางของไมล์ส์ และ ฮูเบอร์แมน (Miles & Huberman, 1994) โดยการจัดระเบียบข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา แล้วจัดกลุ่มข้อมูลโดยใช้หลักการสรุปรวม และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย พบว่า “การรู้เท่าทันเรื่องเพศของวัยรุ่น” สามารถสรุปวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

1. นิยามความหมาย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักการเพื่อค้นหาความหมายของ “การรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นให้ความหมายตามบริบทสังคมไทย เนื่องจากพฤติกรรมทางเพศหรือการแสดงออกทางเพศของวัยรุ่นนั้นเป็นประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ วัฒนธรรม ค่านิยม ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปการให้ความหมายตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม เพื่อนำไปสู่การสรุปความหมายในภาพรวมต่อไป ดังรายละเอียด

กลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ได้แก่ นักวิชาการหรืออาจารย์ รวมถึงผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสาธารณสุขได้ให้ความหมาย “การรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ตามมุมมองของตน ดังนี้

“การที่เราต้องมีความรู้ โดยต้องรู้ความหมายของคำว่า เพศ ในมิติเพศสภาพ และ เพศวิถี รู้สถานการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ การถูกทารุณกรรมทางเพศ การคุกคามทางเพศ รู้วิธีการป้องกันตนเองจากมีเพศสัมพันธ์ และการถูกคุกคามทางเพศทั้งกาย วาจา และใจ”

“การรับรู้ เข้าใจ และกระทำพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคมตามเพศสภาพและเพศวิถีของตนเองอย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน”

“การรู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร ให้เหมาะสมในการมีพฤติกรรมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย รู้ขอบเขตการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เห็นคุณค่าในตัวเอง และเลือกรับสื่อข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างมีวิจารณญาณ และรู้จักไตร่ตรอง”

นักวิชาการหรืออาจารย์

“การที่บุคคลรับรู้ และเข้าใจในเรื่องบทบาททางเพศการแสดงออกทางเพศของตนเองตามที่เป็นจริง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ และมีการแสดงออกทางเพศของตนเองอย่างเหมาะสมส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น สร้างความพึงพอใจในเพศรสตามที่ตนปรารถนา รวมทั้งมีความเข้าใจให้การยอมรับความชอบหรือสนใจทางเพศของผู้อื่นในสังคมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แนวทางการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข”

นักจิตวิทยา

“การมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับเพศศึกษาที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยของมนุษย์ รู้ถึงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ ทั้งทางด้านสุขภาพ และสังคม หากเกิดปัญหาที่สามารถยอมรับและพร้อมที่จะหาหนทางแก้ไขได้”

“การมีความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องสุขภาวะทางเพศ ได้แก่ สุขอนามัยทางเพศ แยกแยะความเชื่อกับข้อเท็จจริงได้ มีทัศนคติที่ดี เคารพและให้เกียรติตนเองและเพศอื่น ไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ ใช้ความรู้นำมาปฏิบัติได้ เพื่อดูแลสุขอนามัยตนเอง มีสุขภาวะทางเพศที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สามารถดูแลสุขอนามัยทางเพศตนเองได้เหมาะสมตามวัย”

นักสังคมสงเคราะห์

“มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องเพศ และตระหนักถึงความสำคัญเรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับสุขภาวะ อนามัยต่าง ๆ เกี่ยวกับเพศ การป้องกัน เช่น ป้องกันโรคหรือการตั้งครรภ์”

“การมีความรู้เรื่องเพศทั้งด้านกายวิภาค สรีรวิทยา และจิตวิทยา และมีเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ ยอมรับความแตกต่างระหว่างเพศ และหากมีปัญหาเรื่องเพศที่เกิดขึ้นก็สามารถจัดการได้อย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเอง”

บุคลากรทางสาธารณสุข

สรุปได้ว่า “ความหมายการรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ในมุมมองของกลุ่มนี้ โดยรวมมีทัศนะใกล้เคียงสอดคล้องกัน แต่อาจมีจุดเน้นที่ต่างกันในบางประเด็น กล่าวคือ นักวิชาการ และนักจิตวิทยา จะเน้นในภาพรวมของการเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทุกมิติที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งก็คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม การยอมรับและเข้าใจในเรื่องของเพศสภาพ และเพศวิถี รวมถึงความแตกต่างระหว่างเพศ ส่วนนักสังคมสงเคราะห์ กับบุคลากรสาธารณสุข จะเน้นในเรื่องของสุขภาวะทางเพศ การมีเจตคติที่ดีต่อความแตกต่างทางเพศ การไม่เลือกปฏิบัติ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมทางเพศ

สำหรับผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งได้ให้ความหมาย “การรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ที่มีมุมมองในเรื่องของพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย สัมพันธภาพทางเพศ และการเลือกรับสื่อ ดังนี้

“เป็นการที่เรารู้การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในเรื่องเพศ รู้เท่าทันในเรื่องการวางตัวกับเพศตรงข้าม การรู้จักดูแลตนเองจากปัญหาเรื่องเพศ รู้วิธีการคุมกำเนิด การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และรู้ว่าควรเลือกรับสื่อต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ”

“รู้จักและเข้าใจทั้งตัวเองและคนอื่นในเรื่องเพศ ว่าในโลกนี้ไม่ได้มีแค่เพศชาย และเพศหญิง แต่ยังมีเพศอื่น ๆ อีกที่เราควรยอมรับถึงความแตกต่าง รู้จักดูแลตัวเองให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ มีความรู้เรื่องเพศศึกษา วางตัวให้เหมาะสมในเรื่องเพศ”

“รู้ว่าตัวเองเป็นเพศอะไร ดูแลรักษาตัวเองอย่างไร ทั้งในเรื่องสุขภาพทางกาย ทางใจ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงวัย สามารถควบคุมความสัมพันธ์ในเรื่องเพศ ทั้งเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม เลือกรับสื่อที่ดี ๆ และระมัดระวังการสื่อสารในสังคมออนไลน์ สามารถใช้ชีวิตประจำวันให้มีความปลอดภัยต่อตนเองในเรื่องเพศได้”

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามุมมองทั้งจากกลุ่มกลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น และกลุ่มวัยรุ่นเอง มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ต้องรู้จักตนเองและผู้อื่น รู้จักเรียนรู้เรื่องเพศอย่างเหมาะสม และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัยจากปัญหาทางเพศได้ ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของ “การรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ได้ว่า

“การรู้เท่าทันเรื่องเพศ” หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของ

ช่วงวัย ยอมรับความหลากหลายของวิถีชีวิตทางเพศและสัมพันธ์ภาพทางเพศ เรียนรู้เรื่องเพศอย่างเหมาะสม เลือกรับรู้สื่อ ข้อมูล ข่าวสาร จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึง ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ดูแลสุขภาพทางเพศ รู้จักป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถตัดสินใจอย่างมีสติ พร้อมรับผิดชอบผลที่ตามมา รวมทั้งจัดการกับปัญหาและปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2. คุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศ

กลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ได้ให้สัมภาษณ์ถึง “คุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

“ต้องรู้จักการแสวงหาความรู้ สนใจข้อมูล และรับรู้การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคมตามเพศของตน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ตามเพศสภาพและเพศวิถีของตน รวมถึงการแสดงออกทางเพศที่มีความหลากหลายในสังคมและมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคมตามเพศของตนให้เหมาะสม”

“ต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาอย่างรอบด้าน และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตได้เป็นอย่างดี”

“มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเพศ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามช่วงวัย รู้เท่าทันอารมณ์ทางเพศของตนเอง และสามารถวางตัวทางสังคมกับเพศตรงข้าม มีจริยธรรมทางเพศ”

นักวิชาการ

“สามารถรับรู้เพศวิถีของตนเองตามปัจจุบันตามที่เป็นจริง ก่อเกิดการยอมรับตนเอง และเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมตลอดจนแสดงออกทางเพศได้อย่างเหมาะสม”

นักจิตวิทยา

“เข้าใจธรรมชาติและความต้องการทางเพศ เพื่อที่จะได้รู้จักควบคุมความต้องการของตนเอง และสามารถป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ไม่พร้อม รู้ว่าปัจจัยอะไรที่ก่อให้เกิดปัญหา เพื่อหาวิธีป้องกันและลดปัญหาที่จะตามมาทั้งทางด้านสุขภาพ เช่นโรคติดต่อทางเพศ และทางด้านสังคม เช่นแม่วิยเยาว์”

“มีความรู้เรื่องเพศศึกษา สามารถปฏิบัติตนเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อย่างเหมาะสม เลือกรับสื่อ ข้อมูล เกี่ยวกับเพศอย่างมีวิจารณญาณ ยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดจากการตัดสินใจของตนเอง และหาหนทางแก้ไขปัญหา”

นักสังคมสงเคราะห์

“เป็นผู้ที่มีความเข้าใจกลไกความเป็นไปของร่างกายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เข้าใจความรู้สึกนึกคิดที่มีผลต่อเพศ”

“ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะทางเพศ เห็นคุณค่าของตนเอง รู้จักปฏิเสธ และสามารถหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร”

บุคลากรทางสาธารณสุข

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มวัยรุ่น ได้ให้สัมภาษณ์ถึง “คุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศ” ว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

“ต้องรู้ว่าตนเองเป็นเพศอะไร มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในแต่ละช่วงวัย และต้องเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเอง รู้ว่าจะปฏิบัติตนเองและปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างไรและสามารถนำความรู้และทักษะทั้งหมดในเรื่องเพศมาใช้ในการชีวิตประจำวันได้โดยไม่ส่งผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น”

“ไม่เอาตัวเองไม่อยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยง รู้จักเอาตัวรอดหากถูกคุกคามทางเพศ รู้เท่าทันพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้ามว่าพูดแบบนี้ คือ ต้องการอะไร และหากเกิด

ความผิดพลาดขึ้นก็ต้องตั้งสติให้ได้และพยายามแก้ไขปัญหา โดยเลือกปรึกษาคนที่ชี้แนวทางที่ดีให้”

“รู้จักวางตัวกับเพศตรงข้าม เลือกรับสื่อที่ไม่ยุ่งเหยิงให้เกิดอารมณ์ทางเพศ หรือสื่อที่ไม่เหมาะสม ระวังตัวเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศทั้งจากคูรััก และคนอื่น รู้จักป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หาทางออกที่เหมาะสม”

ในการศึกษาคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศในวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่มข้างต้นมาวิเคราะห์ สรุปผลได้ว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศในวัยรุ่น ซึ่งหมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศใน 4 ด้าน อันประกอบด้วย

2.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด หมายถึง เป็นบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ ครอบคลุมทั้งในมิติด้านกาย จิต สังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- มิติด้านกาย มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายตามธรรมชาติ เข้าใจในเรื่องการเจริญเติบโต พัฒนาการทางเพศตามวัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รู้วิธีป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย รู้วิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง

- มิติด้านจิตใจ กล่าวคือ มีความรู้เกี่ยวกับการเท่าทันทางอารมณ์ของตนเอง รู้จักและเข้าใจอารมณ์ทางเพศของตนเอง รู้อาการผิดปกติทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ รู้วิธีการปรับตัวเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

- มิติด้านสังคม กล่าวคือ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคม การวางตัวทางสังคมเกี่ยวกับเพศตรงข้าม ค่านิยมทางเพศ ความเท่าเทียมกันทางเพศ จริยธรรมทางเพศ และรู้วิธีการเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกต้อง ซึ่งความรู้ในมิตินี้จะช่วยให้วัยรุ่นมีความเข้าใจและรู้จักวิธีป้องกันตัวเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงได้เพิ่มขึ้น

2.2 ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง เป็นบุคคลที่สามารถนำความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- สามารถดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศได้ตามวัย เช่น การดูแลรักษาอวัยวะในระบบสืบพันธุ์ อนามัยการเจริญพันธุ์ สังเกตการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และความผิดปกติในลักษณะและหน้าที่ของอวัยวะเพศ การหลีกเลี่ยงอันตรายจากการชกซ้ำ บาดเจ็บ อักเสบ และติดเชื้อ รวมถึงการถูกล่วงเกินทางเพศ

- สามารถดูแลสุขภาพะทางร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน

- สามารถป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ที่ก่อให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ

- สามารถจัดการสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ และประเมินความเสี่ยงต่อสถานการณ์นั้น หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะเพศหญิงที่จะไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน สังเกตสิ่งรอบตัวอยู่ตลอดเวลา เช่น ไม่เดินทางในที่เปลี่ยว ไม่อยู่ลำพังในยามวิกาล ไม่ยอมให้ผู้ชายที่เป็นคูรักรหรือไม่ใช่คูรักรของตนเอง ล่อลวงและล่วงละเมิดทางเพศ

- สามารถยับยั้งชั่งใจที่จะมีเพศสัมพันธ์หากยังไม่มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบกับผลที่จะตามมา และควบคุมความสัมพันธ์ให้อยู่ในความถูกต้องเหมาะสม

- สามารถควบคุมตัวเองได้ ไม่ละเมิดผู้อื่น และจัดการอารมณ์ทางเพศได้อย่างถูกต้องโดยไม่ขัดกับกฎหมายหรือจารีตประเพณี

- สามารถปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ตามเพศสภาพและเพศวิถีของตน ตลอดการแสดงออกทางเพศที่มีความหลากหลายในสังคม

- สามารถมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนรอบข้าง เช่น เพื่อนต่างเพศ ครอบครัว และสังคม ตามบทบาทเพศวิถีของตนและผู้อื่น

- สามารถเลือกรับรู้สื่อ ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างมีวิจารณญาณ

2.3 ด้านความสามารถในการเผชิญปัญหา หมายถึง เป็นบุคคลที่สามารถใช้ความคิดวิจารณ์ญาณ และเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้านเพศในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดยการพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยทำผิด และหาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- สามารถเข้าใจผลกระทบและความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตหากต้องประสบกับปัญหา

- สามารถควบคุมตนเองให้ผ่านพ้นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก มีสติในการต่อสู้กับปัญหา และเลือกวิธีแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่

- สามารถรับมือกับความยืดเยื้อของปัญหาและพยายามจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธี

- สามารถจัดการกับสถานการณ์ หาทางออกที่เหมาะสมเป็นผลดีกับตนเอง

- สามารถแสวงหาความรู้และเข้าถึงความช่วยเหลือหรือการรับคำปรึกษา

2.4 ด้านความสามารถในการปรับตัวฟื้นคืน หมายถึง เป็นบุคคลที่รู้จักปรับตัว มีความยืดหยุ่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความเข้มแข็งทางจิตใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- สามารถรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนและผู้อื่น จัดการกับอารมณ์ความรู้สึกสุขและทุกข์ของตนเองได้ ดูแลจิตใจตนเองให้ทนอยู่ได้ในสถานการณ์ที่กดดัน มีความมั่นคงทางอารมณ์

- สามารถยอมรับผลที่จะตามมาจากการตัดสินใจของตนได้ และถ้าผลออกมาไม่ดีก็พร้อมจะปรับตัว และเลือกวิธีการอื่นที่ดีกว่าในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

- สามารถมีความหวังและแรงใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งความหวังและกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างด้วยตนเองหรือคนรอบข้างก็ได้

- สามารถมีความมั่นใจและพร้อมที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์วิกฤต ซึ่งความมั่นใจนี้เกิดจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่เชื่อมั่นว่าตนทำได้

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าการที่ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเพศที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้ ดังที่ลอเรนซ์ (Lawrence, 1988:592) กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นช่วงอายุที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น มีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในชายและหญิง และบรรลุถึงวุฒิภาวะทางเพศ ซึ่งถ้าหากวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ก็มีแนวโน้มว่าอาจเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเรื่องเพศซึ่งเป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นในวัยนี้ เนื่องจากเป็นวัยที่อาจถูกชักจูงได้ง่าย หากขาดความนับถือตนเอง รวมถึงขาดทักษะชีวิต ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง (risk behavior) ในการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ระวัง ส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ซึ่งสังคมส่วนใหญ่มักจะตำหนิฝ่ายหญิง โดยมองว่าเป็นเรื่องของความไม่ถูกต้อง เป็นการชิงสุกก่อนห่ามและเกือบทุกกรณีมองว่าเป็นความผิดของผู้หญิง (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557: 6) อีกทั้ง พฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว ก็ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การทำแท้งของวัยรุ่นหญิง การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของทั้งวัยรุ่นหญิงและชาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นซึ่งสามารถป้องกันหรือหลีกเลี่ยงได้ หากเขาเหล่านั้นมีการรู้เท่าทันเรื่องเพศ พิจารณาได้จากการที่วัยรุ่นมีคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศเป็นสำคัญ

จากคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันเรื่องเพศดังที่ได้สรุปไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า การมีความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการปรับตัวจะเป็นสิ่งช่วยให้วัยรุ่นสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังจะเห็นได้ว่าการที่วัยรุ่นต้องเผชิญกับสถานการณ์สังคมที่มีอิทธิพลให้เกิดพฤติกรรม

เสียงทางเพศได้ง่าย เขาจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา และต้องสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะความขัดแย้งในจิตใจของวัยรุ่นที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นสิ่งที่ปกติธรรมดาของการเจริญพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ แต่จะไม่รุนแรงมีผลกระทบต่อการเรียนการทำงานหรือด้านสังคม หากวัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ ตัวอย่างเช่น หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น นั่นคือการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน หากพลาดหรือละเลยไป สามารถค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นผลดีกับตัวเองได้มากที่สุด ซึ่งการแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์เรา บุคคลทุกคนจะต้องเผชิญสิ่งที่ยุ่งยากตลอดเวลา มนุษย์เราต้องพยายามคลี่คลายปัญหานั้นให้ได้ ฉะนั้นการแก้ปัญหามีลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนเท่านั้น การแก้ปัญหาเดียวกันจึงมีความแตกต่างกัน เพราะทุกคนจะมีประสบการณ์การเรียนรู้ ความสามารถ ความนึกคิด ภูมิภาวะ ทัศนคติ ค่านิยม ฯลฯ แตกต่างกันไป (อุบลรัตน์ เฟื่องสกลิต, 2532 : 202) อีกทั้ง คนที่มีความสามารถเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหา พยายามหาวิธีแก้ปัญหาอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถผ่านปัญหาหรือความยากลำบากเหล่านั้นด้วยทางออกที่ดีที่สุดและเกิดผลดีต่อตนเองและสังคมมากที่สุด (Stoltz, 1997: 106-125) นอกจากความสามารถในการเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาได้แล้วนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันก็คือ ความสามารถในการปรับชีวิตหรือพฤติกรรมให้กลับมาเป็นปกติได้ ทั้งนี้ การสามารถปรับตัวได้นั้น สอดคล้องกับการที่บุคคลจะต้องมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (Resilience) ที่เมื่อต้องเจอกับสถานการณ์บางอย่าง ก็มีการเตรียมพร้อมที่จะสู้ ซึ่งความยืดหยุ่นทางอารมณ์เป็นความสามารถที่มีในมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ สังคมวัฒนธรรมใด ๆ ก็ตาม เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่มนุษย์นำมาป้องกัน ปกป้องตนเองจากเหตุการณ์ที่ไม่ปรารถนา เพื่อเอาชนะและทำให้ชีวิตของตนผ่านประสบการณ์ทางลบที่กำลังเผชิญไปได้ (Grotberg, 1995) ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า การที่วัยรุ่นมีการรู้เท่าทันทางเพศ ก็จะทำให้เขาเติบโตอย่างเป็นผู้ที่มีสุขภาวะที่ดีทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

3. แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันเรื่องเพศ

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น สรุปได้ว่า กิจกรรมที่จัดให้ควรเริ่มจัดให้ตั้งแต่วัยเด็กจนก้าวเข้าสู่วัยรุ่น โดยให้ความรู้ครอบคลุมในทุกมิติทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมถึงการนำเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ร่วมกับการฝึกทักษะชีวิตต่าง ๆ ตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

“กิจกรรมที่จัดขึ้นควรเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ตั้งแต่ปฐมวัย ทั้งในเรื่องของเพศวิถี และเพศสภาพ พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่เกี่ยวข้องกับเพศ โดยกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย”

“กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก เพราะมันทันสมัยสอดคล้องกับยุคสมัยเขา หรืออาจจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มผ่านสถานการณ์จำลอง (scenario) ซึ่งก็จะทำให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วม ก็คือ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินผล ให้เขาสามารถตัดสินใจตัดสินใจเสียและการแก้ไขปัญหาผ่านสถานการณ์ที่สร้างขึ้นได้”

“ควรเป็น กิจกรรมให้ความรู้แบบสอดแทรกความบันเทิง ก็คือเป็นการทำเรื่องลับให้เป็นเรื่องแจ้งแบบสุภาพ หรืออาจจะเป็นในลักษณะของการประกวด เช่น กิจกรรมประกวดเยาวชนวัยใสใจเรื่องเพศ เพื่อเป็นวิทยากรรุ่นเยาว์ให้ความรู้เรื่องเพศ ก็จะทำให้เขารู้สึกถึงคุณค่าในตัวเองยิ่งขึ้น”

นักวิชาการ

“การจัดสื่อการเรียนรู้เรื่องเพศที่เหมาะสมตรงกับความต้องการของกลุ่มวัยต่าง ๆ ตั้งแต่ปฐมวัย ตลอดจน มัธยมศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องเพศวิถีในสังคมได้อย่างชัดเจน”

นักจิตวิทยา

“จัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อก่อเกิดการเรียนรู้ปัญหา และผลกระทบที่จะเกิดจากการมีเพศวิถีที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแต่ละกลุ่มวัย เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะดี ตลอดจนการส่งเสริมหรือชื่นชมการแสดงออกทางเพศที่เหมาะสมของบุคคลในชุมชน”

“จัดกิจกรรมที่ถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนวัยเดียวกัน อย่างตรงไปตรงมา โดยมีครูหรือวิทยากรคอยชี้แนะให้ความรู้ที่ถูกต้องร่วมด้วย ต้องเปิดใจ ควรสื่อสารถึงปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิตเด็กและครอบครัว หากเกิดพลาดพลั้งไป”

นักสังคมสงเคราะห์

“จัดกิจกรรมที่เรียนรู้โดยให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงพัฒนาการของการพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์จะทำให้วัยรุ่นมีทักษะการจัดการสถานการณ์ในชีวิต รวมถึงส่งเสริมและให้ความรู้กับวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ทางเพศแล้วให้มีการป้องกันตัวเองมากขึ้น อาจทำได้โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติกัน ล้อมวงคุย”

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มวัยรุ่น สรุปได้ว่า กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่ได้มีการร่วมปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังบรรยายความรู้อย่างเดียว มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงควรมีสื่อต่าง ๆ มาประกอบเพื่อให้น่าสนใจยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย และนำเสนออย่างตรงไปตรงมา” ดังบทสัมภาษณ์

“ส่วนใหญ่กิจกรรมที่เคยเข้าร่วมมาตั้งแต่เด็กจะเป็นการนั่งฟังครูสอน แต่ก็เรียนไปเฉยไป ครูก็ไม่ค่อยยกตัวอย่างมากนัก เราก็ไม่กล้าถาม จนทุกวันนี้ก็เลยไม่แน่ใจว่าสิ่งที่รู้มาถูกไหม ถ้าจะมีกิจกรรมก็น่าจะเป็นกิจกรรมที่เราได้ปฏิบัติด้วย และอยากให้สอนสนุก ๆ ไม่น่าเบื่อ”

“กิจกรรมที่อยากได้ อยากให้มีสื่อประกอบต่าง ๆ อาจมีเล่นเกมส์ เพราะถ้าฟังบรรยายอย่างเดียว ก็เหมือนอ่านหนังสือ หรืออ่านตามเน็ตทั่วไป”

“ถ้าให้มาฟังคนที่มีประสบการณ์ที่ผิดพลาด มาเล่าเรื่องราวให้ฟังและบอกว่าเขาแก้ไขจัดการกับปัญหานั้นได้อย่างไร ก็น่าจะดี เพราะคุยกับคนวัยเดียวกันจะเข้าใจกันง่าย”

จากผลสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่ม จะเห็นได้ว่า ความรู้เรื่องเพศเป็นสิ่งสำคัญ แต่การถ่ายทอดออกมาให้ผู้รับเข้าใจและเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ จนนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า ซึ่งปัจจุบันมีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา เช่น โครงการคุณแม่วัยใส ใส่ใจอนาคต ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ โครงการ Stop teen mom หยุดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น โครงการป้องกันการค้าประเวณีไม่พร้อมในวัยรุ่น ของกระทรวงสาธารณสุข แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศก็ไม่ได้ลดลง ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่ากิจกรรมเหล่านั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการริเริ่มของหน่วยงานเหล่านั้นเอง ไม่ได้มาตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากนัก

ดังนั้น กิจกรรมที่นำเสนอในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาการรู้เท่าทันเรื่องเพศในลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นเป็นหลัก (participative learning) โดยประมวลจากความต้องการของกลุ่มวัยรุ่นเองซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรงร่วมกับข้อมูลที่น่าเสนอจากกลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ซึ่งในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการคิด และกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้จะช่วยนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของวัยรุ่นให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมโดยตัวอย่างของกิจกรรม มีดังนี้

- กิจกรรมรูปแบบการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการเน้นให้เกิดการพัฒนาวิธีคิดให้เกิดความเชื่อมั่นและการตระหนักในคุณค่าตนเอง (Build up Self-esteem)

- กิจกรรมรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ทั้งจากเพื่อน ครู และผู้ที่มีความรู้ ผู้มีประสบการณ์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มผ่านสถานการณ์จำลอง (scenario) กิจกรรมให้ความรู้แบบสอดแทรกความบันเทิง (ทำเรื่องลับให้เป็นเรื่องแจ้งแบบสุภาพ) กิจกรรมอบรมวัยรุ่นให้สามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องเพศ กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านสื่อสร้างสรรค์ หนังสือสะท้อนแนวคิดให้รับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และแสดงให้เห็นว่าหากเราไม่รู้เรื่องเพศที่ถูกต้องจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

ทั้งนี้ การจัดบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรเป็นแบบล้อมวงคุยกัน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งน่าจะมีจำนวนไม่มากนัก เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนั้น ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ (Anytime and Anyplace)

- กิจกรรมในรูปแบบ Active Learning ที่เน้นกระบวนการคิด เพื่อให้เด็กสามารถคิดวิเคราะห์ได้ตามสถานการณ์ที่หลากหลายที่เด็กอาจจะเจอในอนาคต

- กิจกรรมในรูปแบบอบรมเชิงปฏิบัติการ เพราะเป็นรูปแบบการอบรมที่มีการปฏิบัติไปด้วย ซึ่งต่างจากอบรมทั่วไปที่ได้เพียงแค่องค์ความรู้ แต่ไม่เห็นภาพ นั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่การอบรมเชิงปฏิบัติการจะมีกิจกรรมให้ร่วมปฏิบัติ จึงทำให้ได้ทั้งองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติ

2. กิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้จะช่วยให้วัยรุ่นได้มีทักษะต่าง ๆ ที่นำไปปรับใช้ในการสร้างสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างเหมาะสม โดยตัวอย่างของกิจกรรม มีดังนี้

- กิจกรรมในรูปแบบกลุ่มสนับสนุนกันและกัน (Self-Help Group หรือ Support Group) เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะร่วมกันและปรับเจตคติเกี่ยวกับเรื่องเพศไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งในมิติด้านสุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

- กิจกรรมในรูปแบบพัฒนาทักษะชีวิต เช่น ความสามารถในการปฏิเสธเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เสี่ยง ความสามารถในการตัดสินใจ การจัดการความขัดแย้ง

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในสังคมไทย ส่วนใหญ่มักประสบปัญหาที่ว่า แม้เรื่องเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย แต่กลับเป็นเรื่องที่สถานศึกษาต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้น้อยมากเมื่อเทียบกับความรู้อื่น ๆ อีกทั้งความรู้ที่ให้กับยังไม่ครบถ้วนหรือสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ สอดคล้องกับการศึกษาของ Vuttanont และคณะ (2006) ที่พบว่า หลักสูตรและวิธีการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนในประเทศไทย แต่ละแห่งแตกต่างกันมาก โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านชีววิทยา เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง มากกว่าการให้ความรู้ที่จำเป็นในทางปฏิบัติ เช่น วิธีใช้ถุงยางอนามัย วิธีการคุมกำเนิด และแทบจะไม่มีการสอนเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ความรัก ความสัมพันธ์ และทักษะการต่อรอง ข้อมูลที่อยู่ในสื่อการสอนไม่ครอบคลุมประเด็นที่นักเรียนต้องการทราบ แม้บุคลากรสาธารณสุขจะสนับสนุนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน แต่ก็เป็นการสอนสนับสนุนในหลักการ และมีเพียงส่วนน้อยที่ทำงานร่วมกับโรงเรียนหรือให้คำปรึกษาแนะนำต่อโรงเรียนอย่างจริงจัง

ดังนั้น กิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้น จึงคำนึงถึงว่าในการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับกลุ่มวัยรุ่น สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ควรให้เขาเป็นเจ้าของกิจกรรมเอง ซึ่งจะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกิจกรรมที่จัดขึ้น เพราะมาจากความต้องการที่หลากหลายของ

คนในกลุ่มของเขาเอง และให้โอกาสได้มีส่วนร่วมแก้ไข ฝึกระวังปัญหาของพวกเขา จึงเห็นได้ว่า กิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับรู้กันตั้งแต่ต้น ผ่านการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ พร้อมจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเสริมทักษะ ความรู้เป็นระยะ ๆ เพื่อให้พวกเขามีความรู้และทักษะการจัดการ อันจะเป็นแนวทาง ที่ช่วยพัฒนาและสร้างเสริมให้วัยรุ่นมีกรรู้เท่าทันเรื่องเพศในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 สถานศึกษา

- รูปแบบในการส่งเสริมพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันเรื่องเพศควรจัด ให้มีความหลากหลายและขยายวงไปสู่การจัดกิจกรรมร่วมกับครอบครัวของวัยรุ่นด้วย เช่น กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายครอบครัวต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้และเทคนิคในการ เลี้ยงดูลูก การปรับตัวพฤติกรรม

- กระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องไม่ใช่เพียงแค่การสอน “ตัวหนังสือ” แต่เป็นการสอนเรื่องเกี่ยวกับ “ชีวิต” ต้องเรียนรู้ให้ลึกถึงเรื่องของจิตใจ

- ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างรอบด้าน (Comprehensive sexuality and reproductive health education) สื่อสารทางบวกเรื่องเพศ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ของครูผู้สอนให้กล้าพูดคุยเรื่องเพศ

1.2 หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ควรดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตต่าง ๆ โดยร่วมมือ กับสถานศึกษาในพื้นที่ ชุมชน และครอบครัว รวมถึงการสร้างพื้นที่ให้เป็นสภาพแวดล้อม

ที่ปลอดภัย กล่าวคือเป็นการสร้างระบบแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมให้ทุกคนสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงปลอดภัย โดยการขยายพื้นที่สร้างสรรค์ให้มากขึ้น เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และลดพื้นที่โล่ง ที่เป็นแหล่งอบายมุข เช่น สถานเริงรมย์ใกล้สถานศึกษา

- ควรสร้างความร่วมมือการทำงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ หน่วยงานภาครัฐรวมถึงการคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงการศึกษา ที่เด็กวัยรุ่นต้องได้รับการศึกษา ได้รับข้อมูลเรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ตลอดจนบริการที่เกี่ยวข้อง ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ได้รับการคุ้มครองเพื่อไม่ให้ถูกละเมิดทางเพศและถูกบังคับหรือใช้ ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็น ภายในบ้านหรือนอกบ้านก็ตาม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึง การรู้เท่าทันทางเพศของวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย และคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรู้เท่าทันทางเพศ ดังนั้นจึงควรนำผลการศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันทางเพศของวัยรุ่นไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบวัดการรู้เท่าทันทางเพศของวัยรุ่นที่มีคุณภาพ โดยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยันที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวัดและตรวจสอบการรู้เท่าทันทางเพศของวัยรุ่นตลอดเพื่อนำผลไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการรู้เท่าทันทางเพศของวัยรุ่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการรู้เท่าทันเรื่องเพศของนักศึกษาวิชาชีพรู โดยผู้วิจัยขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจาก กองทุนวิจัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประจำปี 2557

รายการอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2555). รายงานการเฝ้าระวังการแท้งในประเทศไทย. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การส่งเสริมการค้าผ่านตึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา. (2554). รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา.
- จิยาพร กันตธณวัฒน์. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะบางประการกับการป้องกันการเสี่ยงทางเพศและทางการใช้ยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. (2557). การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2547). “การพัฒนามาตรฐานทางอารมณ์”. *อนุสารแรงงาน* 11(6), 21-23.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *คุณแม่วัยใส : แนวทางป้องกันและแก้ไข*. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุบลรัตน์ เพ็งสิดิษฐ์. (2532). *จิตวิทยาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- Grotberg, E. (1995). *AGuild to Promoting Resilience in Children: Strengthening the Human Spirit*. The Hague: The Beinara Van Leer Foundation.
- Kanato, M. and K. Saranrittichai (2006). "Early Experience of Sexual Intercourse - A Risk Factor for Cervical Cancer Requiring Specific Intervention for Teenagers." *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* 7: 151-153.
- Lawrenee, Sehiamberg B. (1988). *Child and Adolescent Development*. New York: Macmillan Publishing.
- Miles, M.B.; & Huberman, A.M..(1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. 2th ed. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Stoltz, Paul G. (1997). *Adversity Quotient: Turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley & Son Inc.
- Vuttanont, U., T. Greenhalgh, et al. (2006). "Smart boys" and "sweet girls"—sex education needs in Thai teenagers: a mixed-method study." *Lancet*. 368: 2068-2080.